

Eindscorelijst visitatie Montessori College Nijmegen-Groesbeek, februari 2011

- Onvoldoende
 - Twijfelachtig
 + Voldoende
 ++ Goed

	--	-	+	++	
1. Doelstellingen van de school					
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. De doelstellingen worden breed gedragen in de school. 				X	
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap. 				X	
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid. 			X		
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt.				Voldaan	
<i>Norm voldoende: 1.1</i>					
2. Pedagogisch klimaat					
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel. 				X	
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school stelt de leerling boven het vak. Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen . 			X		

<p>2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem. 			X	
<p>2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats. 				X
<p>Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i></p>				Voldaan
<p><i>3. Didactische uitvoering</i></p>				
<p>3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod. 				X
<p>3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten. 				X
<p>3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten. 			X	

<p>3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie). 			X	
<p>3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners. 			X	
<p>3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen. 			X	
<p>3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen. 			X	
<p>3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken. 			X	
<p>De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8</i></p>			Voldaan	
<p>4. Opbrengsten</p>				
<p>4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom. 				X

4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden. 				
De opbrengsten worden verantwoord.				Voldaan
Norm voldoende 4.2				
5. Organisatie				
5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. Leerlingen hebben invloed in de organisatie. Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad. 				
5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren</i>				X
<ul style="list-style-type: none"> Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad. 				
5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school. <i>Indicatoren:</i>				X
<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers. 				
De organisatie voldoet aan montessori criteria				Voldaan
Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3				
6. Deskundigheid				
6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten <i>Indicatoren:</i>				X
<ul style="list-style-type: none"> De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent. 				
6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd. Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.				X

<p>6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde. 			X	
<p>Het docententeam is montessori deskundig.</p> <p><i>Norm voldoende: 6.2, 6.3</i></p>				<p>Voldaan</p>

Eindbeoordeling	
Verlengen erkenning	Alle standaarden voldoende

Visitatiecommissie:
 Benno Elsen (voorzitter)
 Bas Moll (basisonderwijs)
 Wiebe Brouwer (Montessori Lyceum Amsterdam)
 Piet van Dijk (Amstellyceum)
 Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Inleiding

Deze visitatie was de vierde visitatie van de school. De vorige keren werd steeds één locatie gevisiteerd, nu bijna de gehele school vanwege de nieuwe procedure van de sectie VMO. Voor het Montessori College is wel een uitzondering gemaakt voor de locatie Groesbeek omdat deze locatie zeer recent (twee jaar geleden) gevisiteerd was. Voor de duidelijkheid: het oordeel van de commissie geldt voor de hele school.

De visitatiecommissie vond de zelfevaluatie een lang stuk met veel bijlagen. Het stuk was beter in beschrijvingen van wat per locatie gebeurt dan in het gedegen aflopen van de cyclus doelen/beschrijving/evaluatie/verbeterpunten. De zelfevaluatie is geschreven door een externe schrijver. Zijn mening werd niet altijd gedeeld door het panel van opstellers, wat enigszins verwarrend was voor de visitatiecommissie. Die gaat er immers vanuit dat de zelfevaluatie de mening van de school weergeeft, liefst met veel draagvlak in het team. De commissie beveelt de school aan om er de volgende keer voor te zorgen dat de zelfevaluatie de mening van de school weergeeft.

Om zich een goed oordeel te kunnen vormen over het onderwijs op de verschillende locaties bezocht de commissie in totaal 55 lesdelen: 15 op de Berg en Dalseweg, 20 op de Vlierestraat, 20 op de Kwakkenberg. Daarnaast zag de commissie nog 10 delen van de mentor kwijt in de Vlierestraat.

Toelichting scorelijst

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De visitatiecommissie vond dat in de zelfevaluatie de doelstellingen van de school uitgebreid en goed beschreven worden. Docenten herkennen en onderschrijven de doelstellingen. Docenten gaven aan dat de doelstellingen soms impliciet, maar ook regelmatig expliciet aan de orde komen.

Voor de school is het uitgangspunt dat de centrale waarden gedeeld worden, maar dat divergentie in de uitvoering mogelijk is. Docenten beleven dit ook zo: zij vertelden dat zij bij de (gemengde) kernteamscholingen merkten dat zij veel zaken op een gemeenschappelijke wijze en aanpakken.

De plannen van teams en locaties worden in elk geval twee keer per jaar besproken in de schoolleiding. Op deze wijze wordt te grote divergentie voorkomen.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De school heeft op oorspronkelijke wijze het onderwijskundig leiderschap beschreven en vormgegeven. In de structuur van kernteams (met een eigen scholingsprogramma) en de achtbaanprocedure is dit uitgewerkt. Zie ook 6.3

De langere strategische beleidsontwikkeling op het gebied van identiteit en het realiseren van montessori doelstellingen is minder helder. In Nijmegen leidt het beleid ertoe dat binnen enkele jaren een unilocatie met ruimte voor verschillen zal bestaan.

1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De school heeft een visie neergelegd met ruimte voor de verschillende delen van de school om zich binnen het schoolkader te ontwikkelen en profileren: vwo+, de cultuurprofielschool, ruimte voor de Berg en Dalseweg voor een eigen aanpak. In het personeelsbeleid valt de aandacht voor de (interne) mogelijkheden voor scholing op. Zie ook 6.1.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

De visitatiecommissie ervoer een prettige positieve sfeer op school, waarin docenten behoorlijk gelijkwaardig met leerlingen omgaan. Docenten zijn vriendelijk, maar ook wel serieus en streng als dat nodig is. Hun gedrag valt te omschrijven als gemoedelijk, soms enigszins vaderlijk/moederlijk.

Ouders toonden zich zeer positief over het pedagogisch klimaat; er vielen termen als: 'een warm bad', 'toegewijd', 'vol vertrouwen'.

Ook leerlingen waren heel positief over de sfeer, vooral leerlingen uit de onderbouw. Op de locatie Berg en Dalseweg is er wel iets meer sprake van ruzies, pesten en straf.

Het niveau waarop docenten met elkaar afspraken maken over het aanspreken van leerlingen verschilt. Sommige zaken worden per locatie afgesproken (petjes wel of niet af, eten op school), andere per team (gebruik van de rekenmachine).

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen .

Bij de beoordeling van deze standaard is de visitatiecommissie van mening dat in zijn algemeenheid het Montessori College veel voorschrijft aan leerlingen en de stapjes voor hen klein maakt, maar daarbinnen wel ruimte aan hen biedt. De uitspraak van mentoren: 'We kijken altijd naar de leerlingen' zag de commissie wel terug in de school.

Ouders waren positief ten aanzien van het ruimte geven aan de ontwikkeling van zelfstandigheid. Leerlingen uit de onderbouw gaven aan dat zij goed ondersteund worden bij het leren plannen.

Een voorbeeld van ruimte bieden binnen een strak kader is het volgende. Mentoren gaven aan dat leerlingen in de dakpanklassen vanaf de eerste klas meer kunnen doen dan het advies, soms ook voor één vak.

Meer over de ruimte voor ontwikkeling bij punt 3.4, waar de ruimte besproken wordt die leerlingen in didactisch opzicht krijgen.

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De visitatiecommissie oordeelt dat de leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten. Leerlingen en ouders zijn tevreden over het mentoraat. De bereikbaarheid en de mogelijkheid om van alles met mentoren te bespreken zijn royaal aanwezig.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De visitatiecommissie vindt dat de school zich uitdrukkelijk inspant om verbindingen met de buitenwereld te leggen. Er is een scala aan activiteiten en projecten.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De school heeft vanuit haar visie keuzes gemaakt op het gebied van het leerstofaanbod. Er zijn verschillende voorbeelden van samenwerking tussen vakken, bijvoorbeeld leergebieden op één locatie, de profielmodules, de talenzolder.

Ook in het aanbod van vakken heeft de school bewuste keuzes gemaakt, bijvoorbeeld door Spaans en filosofie aan te bieden.

De verhouding tussen lestijd en werktijd en de invulling daarvan staan voortdurend op de agenda: de invulling van de begeleidingslessen, de permanente discussie over de beste invulling van keuzewerktijd.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

Aansluitend bij de vorige standaard vindt de commissie dat de school ook ten aanzien van het verdelen van leertijd haar eigen keuzes maakt en goed verantwoordt. De commissie kreeg informatie over tal van projecten.

De invulling van keuzewerktijd is voortdurend in ontwikkeling. Bij dit punt gaven oudere leerlingen van de locatie Berg en Dalseweg aan dat ze het jammer vinden dat zij niet zelf hun keuzes voor de werktijd kunnen inplannen.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De commissie gaf na enige aarzeling de school voor deze standaard een krappe voldoende.

De volwaardige plek van de non-cognitieve vakken en een programma van projecten zijn beide ruimschoots gewaarborgd in de school. Maar de commissie zag zelf weinig voorbeelden van hoofd, hart en handen bij de cognitieve vakken, hoorde wel enige voorbeelden in panelgesprekken. Overigens week in dit opzicht de locatie Berg en Dalseweg, met een veel meer op de praktijk gerichte aanpak, duidelijk af in positieve zin. De commissie zag ook weinig voorbeelden van zelfgemaakt materiaal dat gericht was op verschillende verwerkingsprincipes.

De commissie doet de aanbeveling om deze kritische standaard¹ meer gezicht te geven in de school en daarbij gebruik te maken van de intern aanwezige kennis.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

¹ 'Kritische standaard': de term verwijst naar de standaarden die bij twijfelachtig of onvoldoende ervoor zorgen dat het hele domein onvoldoende is. Zie de eindscorelijst.

- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De commissie geeft de school voor deze standaard een zeer krappe voldoende. De onderbouwing voor dit oordeel is de volgende.

Er is weliswaar sprake van een periodesysteem waarbinnen leerlingen zelf hun tijd kunnen indelen, maar naar het oordeel van de commissie is de ruimte voor leerlingen om hun werk zelf in te delen klein. De commissie vraagt zich af of dit leerlingen wel voldoende aanzet tot zelfstandigheid, waarbij immers ook het maken van (plannings)fouten hoort.

De standaardwijze van lessen openen met het programma voor de les (met name gezien op de onderbouwlocatie Kwakkenberg) draagt wel bij aan de duidelijkheid voor leerlingen.

De leerlingenmap als planner wordt in de eerste jaren intensief gebruikt. Het is begrijpelijk dat de verhouding tussen een leerlingenplanner, een agenda en Montiplaza ter discussie staat – de toekomst zal leren wat hierin voor leerlingen de meest praktische werkwijze is.

Op de hele school staat de methode centraal in het onderwijs. Dat kan leiden tot eenvormige lessen, waarbij steeds een stukje instructie gevolgd wordt door een periode zelf werken aan opdrachten uit het werkboek van de methode. Van deze lesopzet zag de commissie veel voorbeelden. Er is dan geen sprake van enige vorm van differentiatie, noch in tijd, noch in keuze van de leerstof.

De werkwijze met methodes vormt een punt van bespreking in de onderbouw, maar veel minder in de (havo/vwo) bovenbouw.

Concluderend vond de commissie dat de school veel aandacht besteedt aan de organisatie van het onderwijs, bijvoorbeeld door de werkplanner, het PTA en het PTO. Veel lessen zijn ook goed georganiseerd.

De commissie miste echter uitdaging in het onderwijs, een 'vonk' in de les door middel van een bevlogen instructie, een inspirerende werkvorm of een intensief onderwijsleergesprek met de klas. Het overheersende beeld was kabbelend, in een relaxte sfeer. Netjes georganiseerd, ietwat mechanisch. Het motto van de school 'Verbaas jezelf', dat onder meer verwijst naar de onderzoekende houding van leerlingen, zag de commissie te weinig terug in het onderwijs. Passend daarbij was dat docenten aan leerlingen veel handelingsgerichte feedback geven en veel minder leerstofverkennde interacties aangaan waarmee je de diepte in kunt gaan.

De commissie vond de leeromgeving niet erg sprankelend. Ook zag zij weinig toepassingen van moderne leer- en hulpmiddelen.

De commissie doet ten aanzien van deze standaard de aanbeveling om meer werk te maken van uitdagend onderwijs: onderwijs dat ruimte biedt aan leerlingen en dat hen aanzet tot inspiratie en exploratie.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

Bij deze standaard constateerde de visitatiecommissie verschillen in de realisatie tussen de onderbouw en de havo/vwo bovenbouw.

Leerlingen uit de onderbouw vertelden dat ze vooral in groepjes zitten en soms ook groepsopdrachten krijgen. De commissie zag in de onderbouw leerlingen regelmatig samen aan het werk.

In de bovenbouw zag de commissie veel busopstellingen. Daarin kunnen tweetallen wel samenwerken, maar is het lastiger om met bijvoorbeeld viertallen samen te werken. Een docent vertelde dat er nu weer meer busopstellingen staan dan een paar jaar geleden en dat ze de motivatie had verloren om zelf steeds het lokaal opnieuw in te richten.

De commissie zag zelf bij het lesbezoek slechts een enkel voorbeeld van intentionele samenwerking in onder- en bovenbouw, maar hoorde wel enige voorbeelden in de panelgesprekken met docenten en leerlingen.

In het algemeen is de sfeer op school zodanig dat leerlingen prettig met elkaar kunnen werken. Docenten zouden op dit punt nog meer uit hun leerlingen kunnen halen, zowel via groepsopdrachten als via het stimuleren om elkaar te helpen.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

Bij deze standaard oordeelt de visitatiecommissie dat de school wel een beleid ten aanzien van het nabespreken en herkansen van toetsen heeft, echter in veel mindere mate een visie op de doelstellingen van toetsen. Er is sprake van een behoorlijke toetscultuur, die de zelfstandigheid in zekere mate onder druk zet. De uitspraak 'montessori staat gelijk aan herkansen' – die de commissie las in de zelfevaluatie van de school – verbaasde de visitatiecommissie en riep vragen op ten aanzien van de visie op toetsen. De commissie doet de aanbeveling om niet alleen de organisatie van toetsen aan te pakken (zoals nu gebeurt met het PTO), maar ook het waarom van toetsen te bespreken en te koppelen aan de uitwerking van toetsen, bijvoorbeeld toetsvormen en het (individueel bepaalde) moment van afsluiten van delen lesstof.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen.

De school scoort een kleine voldoende op het gebied van rapportage. Het beeld dat de rapportage geeft is niet in alle afdelingen even breed ten aanzien van de ontwikkeling. Waar dat niet of minder gebeurt is het rapport wel erg op cijfers gericht. Dat wringt met de montessori criteria ten aanzien van rapportage. Het zet ook de bruikbaarheid van het rapport als reflectie-instrument onder druk.

Leerlingen vonden de aanvullende opmerkingen bij de cijfers in principe waardevol, indien zij tenminste niet te clichématig zijn.

Ouders waren redelijk positief, maar gaven aan dat het rapport weinig nieuws biedt als je via Magister de cijfers al kent.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

De school besteedt aandacht aan het reflecteren met leerlingen. In de leerlingenmap van de onderbouw is daartoe zelfs een pagina opgenomen, al vinden sommige docenten die een te nauw keurslijf: 'Ik vind de reflectiepagina nu wel wat stug; maak dus eigen

vragen voor mijn leerlingen. Ik zou liever een blanco pagina hebben.' Een schoolleider gaf aan dat het formulier zal worden bijgesteld.

In de bovenbouw zit het reflecteren eerder ingebouwd in projecten en is het daarnaast vooral een houding van docenten.

Deze standaard heeft duidelijk aandacht op school; op het gebied van een meer systematische aanpak is nog winst te boeken.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De visitatiecommissie is van oordeel dat de school ruimschoots voldoet aan deze standaard.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

Voor deze standaard geeft de visitatiecommissie de school een krappe voldoende omdat het systematisch onderzoeken van de ontwikkelingsdoelen niet goed geborgd is. De commissie adviseert de school dit punt beter uit te werken.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

De commissie vindt dat leerlingen een aantoonbare inbreng hebben. Leerlingen beleven dit zelf ook als positief. Zij spreken mee over actuele zaken op hun locatie via de decentrale leerlingenraden, maar ook over de nieuwbouw van de school. De positie van leerlingen in de MR is niet duidelijk geregeld. Daar kan de school nog een stap in maken. Volgens leerlingen vullen zij incidenteel enquêtes in over nieuwe docenten. Het is de visitatiecommissie niet helemaal duidelijk of en in welke mate dit standaardprocedure is. Samenvattend voldoet de school zeker aan deze standaard, maar is op een paar punten nog verbetering mogelijk.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

Ouders zijn tevreden over het functioneren van de locatie-ouderraden en de centrale ouderraad. Zij vinden dat er goed naar hen wordt geluisterd en dat zij de ruimte krijgen om over tal van zaken mee te praten, ook zaken van gewicht zoals de geplande nieuwbouw.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

Het Montessori College werkt al geruime tijd met een structuur waarin kernteams een belangrijke rol spelen. Doel van deze structuur was om enerzijds (kern)docenten rondom een groep leerlingen te zetten en om daarnaast het kernteam een zekere mate van vrijheid te bieden in het vormgeven van onderwijs en begeleiding. In dat opzicht streeft de school in de organisatie congruentie na tussen het ruimte bieden aan leerlingen en het ruimte bieden aan medewerkers.

Uit panelgesprekken bleek de commissie dat alle betrokkenen nog steeds de doelen onderschrijven en dat docenten zich daadwerkelijk sterk bij de school betrokken voelen. Er zijn wel spanningen, die door de docenten en de schoolleiding ook herkend worden. De belangrijkste daarvan is of de kernteams ook werkelijk beleidsvormend werken. Uit de panelgesprekken bleek dat de kernteam zich vooral ('voor 80%') bezig houden met operationele zaken en veel minder met beleidsvorming. De kernteamscholing van de afgelopen jaren is een poging om hier verandering in aan te brengen. De visitatiecommissie ziet dit als aandachtspunt voor de school om ervoor te zorgen dat de kernteams ook inhoudelijk hun inbreng houden.

6. Deskundigheid

6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

De visitatiecommissie vindt dat de school in zijn algemeenheid op het punt van de deskundigheidsbevordering intern veel te bieden heeft met een eigen aanbod van cursussen en begeleiding door opgeleide coaches. Daarin spelen de eigen doelstellingen en die van de sectie VMO inhoudelijk een rol.

6.2

Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.

De door de school zelf opgezette montessoricursus, die alle nieuwe docenten volgen naast de CVMO cursus, is nog niet door de NMV erkend. Het verdient aanbeveling om, zodra dit mogelijk is, de montessoricursus te laten certificeren.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

Zie 6.1. In aanvulling daarop: vanaf komend schooljaar is er een verplicht traject om deskundigheid bij te houden. Dat komt dan ook terug in functionerings- en reflectiegesprekken.

Ook zijn er verschillende andere voorbeelden van activiteiten waarin de montessori deskundigheid aan de orde komt, zoals overleg in sectie en team, de kernteamscholingen en het pleno.

Tot slot

Hamvraag voor de visitatiecommissie was of het Montessori College Nijmegen-Groesbeek zich voldoende neerzet als een montessorischool. Ten aanzien van de doelstellingen, de deskundigheid van het personeel, de opbrengsten, de organisatie en het pedagogisch klimaat kende de commissie geen enkele aarzeling. Dat was anders bij de didactische uitvoering. Over dit domein voerde de commissie intern een lang gesprek alvorens de school een voldoende toe te kennen. De commissie vindt dat de school zich in dit domein krachtiger moet neerzetten als montessorischool. Het overheersende beeld van sterke methodegestuurdheid in combinatie met een behoorlijk sterke toets- en cijfercultuur zorgt ervoor dat het montessorikarakter van de school hier veel minder goed zichtbaar is, met name in de avo-bovenbouw.

Mogelijk is de vaderlijke/moederlijke houding van docenten hier mede oorzaak van: leerlingen worden wel erg aan het handje meegenomen. Daarnaast is het schoolbreed verzorgen van uitdagend onderwijs nu eenmaal een pittige opgave.

Op tal van gebieden onderscheidt het Montessori College zich als een dynamische en initiatiefrijke school. De visitatiecommissie hoopt bij een volgende visitatie daarvan meer terug te zien in het onderwijs en wenst de school veel succes bij het vormgeven daarvan. De stap naar een grote nieuwe unilocatie in Nijmegen zal mogelijk hieraan een impuls geven.

Ten slotte dankt de commissie de school voor de ontvangst en de deelnemers aan de gesprekken voor hun openheid.

Februari 2011

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Bas Moll (basisonderwijs)

Wiebe Brouwer (Montessori Lyceum Amsterdam)

Piet van Dijk (Amstellyceum)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)